

Jákob élete

Lekció: Lk. 11.14-28
Textus: Gen. 31.1-32.1

2000. dec. 10.
Gazdagrét

"Térj vissza!"

Jákob úgy indult el Háránba, hogy kis időt fog nagybátyja, Lábán családjánál tölteni (28.44). Tartózkodása végül 20 évre nyúlt. Kétszer 7 évet szolgált anyagias nagybátyját feleségeiért, Leáért és Ráhelért, majd még 6 évet dolgozott pásztorként azért, hogy személyes vagyona legyen. Isten, aki Háránba menet megjelent a testvére dühe elől menekülő Jákobnak, megtartotta ígérteit: vele volt, és megáldotta őt. Ennek jele 12 gyermeke, gyarapodó vagyona, és a szívében feltámadt ígért: Isten visszaviszi őt Kánaánba. A ma olvasott részben Jákob életének egyik szakasza lezárul, és egy új kezd kibontakozni. Isten nemcsak Lábán környezetéből és fennhatóságából, nemcsak Hárán földjéről, hanem élete egy meghatározó szakaszából hívja ki. A mai napon azt kövessük nyomon, hogyan hagyja el Jákob Lábánt, és ezen keresztül értsük meg, hogy miből kíván Isten kihívni bennünket! (A keresztény egyház görög nyelvű megfelelője - ekklézsia - a "kihív" szóból fakad. Az egyház a "kihívottak közössége".)

I. A parancs

Isten ígérteire emlékeztetik Jákobot a körülményei. Ha Isten tényleg vele volt és megszorította, gazdaggá tette, ígérteinek első felét ilyen módon beteljesítette, akkor bizonyosan visszaviszi hazájába. Ezért dolgozott az utóbbi 6 évben. Ezt erősíti meg, hogy Lábán fiai irigyek és féltékenyek rá, valamint Lábán arca sem olyan már, mint azelőtt volt (v.1-2). Mégis látnunk kell, hogy a végső lökést Isten parancsa adja meg meg Jákobnak. Húsz év után Isten újra szól Jákobhoz: *"Térj vissza atyáid földjére, a rokonaidhoz, én veled leszek!"* Nem elégséges a körülmények egyértelmű alakulása, nem elég, hogy emlékezik Isten ígérteire; ahhoz, hogy cselekedjen, Istennek kell szólnia, parancsolnia. A korábbi ígért parancs formájában szólal meg. Ez a parancs hozza ki Jákobot Háránból.

Hasonlóan történt ez nagyapjával, Ábrahámmal is. A parancs, amit nagyapa és unokája kapott, párhuzamba állítható (Gen. 12.1kk). Mindkettőjüknek Háránból kell kijönni, mindkettőjük életében valami új kezdődik ezáltal. Egy fontos különbség mégis van: Isten parancsára Ábrahám az általa ismeretlenbe indul ("Menj!"), míg Jákob a 20 éve elhagyott országba megy ("Térj vissza!"). De mindkettőjüket Isten parancsa indítja el, mint ahogy Isten ma is vagy így, vagy úgy szól nekünk.

Isten ma is megszólal. Hitünk alapvető igazsága, hogy Isten ma is úgy kezd újat az ember életében, hogy megszólítja. Éppen azáltal nyílik egy új fejezet, egy új korszak, egy új irány az ember életében, hogy Isten parancsoló, elhívó, kihívó szavával megnyitja azt. Van, amikor a körülmények már jelzik, valami lezárulni készül az ember életében. Bezárulnak az ajtók, a lehetőségek. Talán még nem látod, hogy mi jön, de azt érzékeled, hogy valami alapvetően megváltozik. Más meg inkább az tapasztalja, hogy valami új érkezik. Ilyenkor kegyelem, ha elér Isten szava vagy igehirdetésben, vagy bibliaolvasásban, esetleg más módon, és világosságot teremt a sokszor csak homályos derengést nyújtó körülmények között. Míg a körülmények alakulása között is sokáig lehet a döntést halogatni, kételyekkel viaskodni, addig Isten parancsoló szava egyértelműen választás elé állít. Határozottan elválasztja a régit az újtól. Jákob már nemcsak azt tudja, hogy Isten megszorította a családját, gazdaggá tette őt magát, valamint hogy Lábán ellenségessége is a visszatérés melletti érv, hanem meghallja, amit Isten parancsol neki: "Térj vissza!"

Vannak közöttünk olyanok, akikhez Isten úgy szól, mint Ábrahámhoz: menj, indulj el azon az úton, amelyet én mutatok neked. Isten megszólítja azokat, akiknek nincs ismeretük, tapasztalatuk róla. Akiknek az életében formálja az újat, a vele való életet, akiket kihív abból, amiben jelenleg vannak. Nincsen vallásos hátterük, nem részesültek ilyen nevelésben, de Isten számára ez nem akadály. Ő szeret és elhív.

Másoknak pedig úgy szól, mint Jákóbnak: "Térj vissza!" Lehet, hogy ez évtizedeket jelent valaki életében. Ahogy Jákóbnak szüksége van a parancsra, mert 20 év után nem könnyű váltani, úgy van ez sokakkal, akik Istennel kezdték életüket, akik valamikor vele jártak, de elsodródtak, hűtlenné lettek, meghidegült a szívük. Térj vissza oda, amikor tiszta szívvel az Urat kerested, az Úré voltál. Talán ugyanolyan fenyegetőnek, nehéznek tűnik ez számodra, mint annak, akinek az ismeretlenbe kell elindulni. Talán nehezebbnek tűnik most rábízni magad Istenre, mint amikor átadtad neki az életedet. Érzed, tudod, látod, hogy merre kellene menned, nincs is más út előtted; de halogatod a döntést. Megszólít az isteni parancs: "Térj vissza!"

A Kánaánba való visszatérés ugyanakkor Lábán elhagyását jelenti. Ez pedig nem megy konfliktus nélkül Jákób életében.

II. A konfliktus

Miután Jákób elmondja Ráhelnek és Leának, hogyan vezette őt Isten, és megnyeri őket a gondolatnak, hogy hagyják ott apjukat, titokban összepakolnak és elindulnak. Ráhel, Jákób tudta nélkül, magával viszi apja házibálványát. Jákób, az agyafúrt most is tudja, mit csinál: akkor indul el, amikor Lábán elmegy a juhait nyírni. Egyrészt ez a legelfoglaltabb időszak a pásztorok életében, másrészt azzal járt, hogy Lábán legalább három napi járóföldre volt Jákóbtól (30.36), ami tekintélyes előnyt jelentett.

Lábán azonban nem engedi, hogy átverjék, és nem kívánja elveszteni "aranyat érő pásztorát", a már neki ígért tarka állatokat, valamint leányait sem. Esze ágában sincs elengedni azt a Jákóbot, akit Isten kihívott Háránból. Ezért fegyveresekkel veszi üldözőbe unokaöccse csapatát, amelyet 7 nap alatt utol is ér.

Lábán párbeszéde Jákóbbal igazi lélektani portré. Gyilkos düh és Isten akaratába történő belenyugvás, szinte felháborodás és képmutatás mind található benne. Először azzal vádolja Jákóbot, hogy úgy hajtotta el lányait, mint fegyverrel ejtett foglyokat. Közben tudjuk, hogy lányai is megutálták apjuk kapzsiságát, és maguk döntöttek úgy, hogy elmennek, míg Lábán az, aki fegyverrel indult Jákób után. Majd azt mondja, hogy örömmel és tánccal bocsátotta volna el őket, amit csak az hihet el, aki nem ismeri Lábánt. Kész lenne "elbánni" a menekülőkkal, de nem teheti, mert Isten közbeszólt álmában. Végül jogosan teszi fel a kérdést - amire persze Jákób nem tud válaszolni -, hogy miért lopta el háziistenét.

Lábán fegyverrel, fenyegetéssel, képmutatással, vádaskodással akarja viszatartani Jákóbot, akit Isten hívott ki Lábán fennhatósága alól. Ebben előképe Egyiptomnak és a Fáraónak, aki hasonlóan nem akarja elbocsátani Izraelt, amikor Isten Mózes által kihívja népét a rabszolgaságból. Ebbe a sorba illik - évszázadokkal később - Babilon is, aki szintén vonakodik elengedni a fogságból Isten népét, amikor letelik Júda büntetésének ideje. Amikor Isten kihív, újat akar kezdeni, akkor valami, valaki mindig ellenáll. Ezért mondja Jézus a közötte és a Sátán között - akinek bibliai előképe Babilon, Egyiptom, és egy kicsit Lábán is - fennálló konfliktusról: *"Amikor az erős fegyveres őrzi a maga palotáját, biztonságban van a vagyona. De ha nála erősebb tör ellene és legyőzi őt, akkor elveszi fegyverzetét, amelyben bízott, és szétosztja a zsákmányt."* (Lk.11.21-22)

Komolyan kell vennünk, hogy amikor Isten szól és hív, indulj el, térj vissza, kövesd az akaratát, a gonosz nem enged el könnyen. Minden eszközzel viszatart, mert nem akarja engedni, ami az övé. Ahol haszna van rajtad, általad, légy hívó vagy nem hívó, azt erősen fogja. Döbbenetes, hogy gyakran éppen Lábán módszereivel találjuk magunkat szemben egy másik, talán számunkra szeretett személyben, akin keresztül viszatart a Jézus Krisztusnak való engedelmességtől.

Hasonlóan zsarol, fenyeget, hízeleg, vádol; mikor melyik tűnik a legalkalmasabbnak. Lábán egyszerre mintaapa ("még azt se engedted meg, hogy megcsókoljam lányaim és unokáim..."), és vérengző fenevad (volna erőm hozzá, hogy elbánjak veletek, de Isten... - a szándék lelepleződik). Amikor hasonlót tapasztalsz magad körül, lásd meg, hogy nem test és vér ellen van hadakozásod (Ef. 6.12), nem pusztán egy haragos vagy keserű emberrel állsz szemben, hanem Jézus ellenségével, aki azt akarja, hogy az ő befolyása alatt maradj.

Ha ma hallod, hogy Isten parancsol: "menj!", vagy "térj vissza!", készülj fel rá, hogy konfliktusba kerülsz. Meglévő (ál)békességed szertefoszlik, és elkezdődik a harc. A körülményeid, a körülötted lévők mind-mind titokzatos módon az ellenkezőjét fogják sugallni neked. A Sátán nem akarja, hogy otthagyd a bűnt, a depressziót, az önsajnálatot, a istennélküliséget, a bálványaidat, és helyettük Jézusnak add az életed.

Éppen ezért döntő látnunk, hogy Isten közbelép Jákób oldalán - nem azért, mert megérdemli! - és győzelemre viszi ügyét.

III. A győzelem

Először álomban megjelenik Isten a bálványimádó Lábánnak, és megint, hogy ne okozzon kárt Jákóbnak. Istennek hatalma van a pogányokhoz is szólni, csak hogy kihozza választottját a rabszolgaságból! Szuverén módon védi Jákóbot, úgy, hogy nem is tud róla.

Isten kegyelmének jele a másik epizód is történetünkben. Jákób, aki nem tudja, hogy szeretett felesége, Ráhel lopta el apja háziistenét, azt mondja, hogy akinél megtalálja azt Lábán, az ne maradjon életben. Ezzel a számára legértékesebb elvesztésének közelségébe kerül. Lábán be is megy Lea sátrába és nem talál semmit. Majd bemegy a két szolgáló sátrába, és újra nem talál semmit. Utána átkutatja Ráhel sátrát, még mindig semmi. Hiába forgat fel mindent háziistenéért. Közben Ráhel tisztelettudóan szabadkozik, a tevén ülve, a nyeregbe rejtett bálványon: *"Ne haragudjék az én uram, hogy nem tudok felkelni előtte, mert asszonyok baja van rajtam."* Isten egyrészt megmenti Ráhelt a haláltól, másrészt kinevetteti a házibálványt: néma, tehetetlen és tisztátalan. Lábán itt végleg elveszti tekintélyét. Jákób pedig felháborodva szembesíti Lábánt azzal, hogy milyen igazságtalanul bánt vele 20 éven át. Majd megvallja, hogy Isten volt vele nyomorúságában, és ezért nem kell üres kézzel elmennie. Isten vitte győzelemre ügyét.

Lábán pedig nem tud mit mondani. Erőtlenként és vesztesként látjuk őt. Bár újra elmondja, hogy övéi a leányok, a fiúk, a nyáj és minden, szövetséget ajánl Jákóbnak. Itt már Jákób az erősebb. Vele van az Úr.

Mind Jákób, mind Ráhel megmenekülnek, hiába akarja őket Lábán visszatartani. Ez egyedül Isten munkája. Arra mutat, hogy Ő Jézus Krisztusban győzött minden olyan erő felett, ami fogva akar tartani, vagy nem akar engedni, amikor azt mondja, menj, térj vissza. Lábán erős, de Isten erősebb. Egyiptom hatalmas, de Isten hatalmasabb. A Sátán az erős fegyveres, de Jézus erősebb nála, legyőzte őt. Isten nem engedi azt, akit ő magáénak választott.

Izrael népe többezer éve megünnepli Istennek ezt a szabadító hatalmát. A Páska ünnepén újra és újra arra emlékeznek, hogy Isten kihozta népét Egyiptomból, a rabszolgaságból és szövetséget kötött vele. Isten pusztító angyala szertejárt, és megölt minden egyiptomi elsőszülöttet. Így győzte le a Fáraó ellenállását az Úr. A zsidók pedig, akiknek háza szemöldökfáját a bárány vérével kellett megkenni Isten parancsa szerint, megmenekültek és kijöttek Egyiptomból.

Kétezer éve egy páskaünnepen tanítványai körében Jézus azt mondta, új szövetséget kötök veletek. Aki ebbe a szövetségbe lép, az kijön a bűn, a kárhozat, a hiábavalóság, a Sátán rabszolgaságából. A szövetség jele a megtört kenyér és a kitöltött bor, amely a következő napon kivégzett Jézus testét és vérének jelképezi. Ő a bárány, aki értünk való halála majd feltámadása által legyőzte a Sátánt. Ő parancsol ma: Jöjj ki! Indulj el! Térj vissza! ÁMEN!